

29.06.2011 17:00

Veaparandus – lisa asendatud uue parandatud lisaga. Alus: RTS § 10 lg 3
(parandatud tabeli 1 punkt 4; punkti 3.4 pealkiri ning alapunktid 3.4.1 ja 3.4.2)

SÕIDUEKSAMI ESIMESES JÄRGUS EKSAMINEERITAVALE ESITATAVAD NÕUDED JA TEMA TEGEVUSE HINDAMINE

1. Mootorratta- ja mopeedijuhi sõidueksami esimese järgu ülesanded

1.1. Sõidueksami esimeses järgus peab eksamineeritav oskama valitseda mootorrattast või mopeedi väikesel kiirusel (edaspidi *sammukiirusel*) või harjutuse sisus näidatud kiirusega, asetada ja parkida mootorrattast või mopeedi tugihargile või külghargile ja sellelt maha võtta ning sooritada ülesandes nõutud harjutused.

1.2 Mootorrattajuhi sõidueksami esimeses järgus kontrollitakse eksamineeritava oskust sooritada pidurdusharjutust kui ka manöövreid nii väiksemal kui ka suuremal kiirusel, mis võimaldavad hinnata eksamineeritava juhtumis- ja käiguvahetustehnikat, siduri käsitlemise oskust koos piduriga, esi- ja tagapiduri käsitlemise oskust, tasakaalu, asendit mootorrattal ning jalgade asendit jalatugedel ja vaatesuunda.

1.3. Mootorrattajuhi sõidueksami ülesanne koosneb tabelis 1 toodud harjutustest, millest harjutused „Otse sõitmine sammukiirusel“, „Slaalomi sõitmine“, „Pidurdamine ja etteantud kohas peatamine“ ja „Takistusest ümberpõikamine“ on kohustuslikud. Eksamineerijal on õigus kontrollida lisaks kohustuslikele harjutustele veel kuni kaks tabelis 1 toodud harjutust.

1.4 Mopeedijuhi sõidueksami ülesanne koosneb tabelis 1 toodud harjutustest, millest harjutused „Otse sõitmine sammukiirusel“, „Kaheksa sõitmine“ ja „Slaalomi sõitmine“ on kohustuslikud. Eksamineerijal on õigus kontrollida lisaks kohustuslikele harjutustele veel ühte tabelis 1 toodud harjutust. Sõidueksamiks peab taotleja enesele tagama mopeedi ning motokiivri.

Tabel 1. Mootorratta- ja mopeedijuhi sõidueksami esimese järgu ülesanded

Jrk nr	Harjutuse nimetus	Mopeed	Mootorratta kategooriad		
		AM	A1	A kuni 25 kW A2	A
1.	Sõidu alustamine tõusul	+	+	+	+
2.	Otse sõitmine sammukiirusel	+	+	+	+
3.	Pöörde sooritamine sammukiirusel	+	+	+	+
4.	Slaalomi sõitmine	+	+	+	+
5.	Kaheksa sõitmine	+	+	+	+
6.	Pidurdamine ja etteantud kohas peatamine	+	+	+	+
7.	Parkimiskohale sõitmine ja parkimiskohalt lahkumine	+	+	+	+
8.	Üle risti oleva takistuse sõitmine	+	+	+	+

9.	Sõitmine läbi kitsa värava	+	+	+	+
10.	Takistusest ümberpõikamine	+	+	+	+

1.4. Sõiduülesande harjutuste skeemid peavad vastama käesoleva lisa punktis 3 toodud nõuetele.

1.5. Vea ilmnemisel on lubatud sõiduharjutuse üks korduskatse. Korduskatse ebaõnnestumisel loetakse sõidueksam mittesooritatuks. Sõidueksam loetakse mittesooritatuks ka juhul, kui eksamineeritav oma ebapiisava ettevalmistuse tõttu ei oska või ei ole võimeline harjutust sooritama või viivitab põhjendamatult kaua harjutuse sooritamisega.

1.6. Eksam loetakse mittesooritatuks, kui eksamineeritav tekitab harjutuse sooritamisel liiklusohtrliku olukorra, sõidab kujundit tähistavasse piirdesse, ohustab inimest või sõidukit või kukub.

2. Autojuhi sõidueksami esimese järgu ülesanded

2.1. Sõidueksami esimeses järgus peab eksamineeritav oskama väikesel kiirusel valitseda autot ja sooritada sõiduülesandes nõutud harjutused.

2.2. Sõidueksami ülesanne koosneb tabelis 2 toodud harjutustest. Harjutused valitakse käesolevas punktis toodud nõuete kohaselt.

Tabel 2. Autojuhi sõidueksami esimese järgu ülesanded

Jrk nr	Harjutuse nimetus	Auto kategooria				
		B, B1, BE	C, C1	D, D1	C1E, D1E	CE; DE
1.	Sõidu alustamine tõusul	B, B1	+	+	–	–
2.	Piiratud alal tagasipööramine	+	+	+	+	+
3.	Tagurdamine otsesuunas	+	+	+	+	+
4.	Edaspidi slaalomi sõitmine	+	+	+	+	+
5.	Tagurdamine boksi pöördega	–	+	+	+	+
6.	Tagurdamine pöördega vasakule või paremale	+	+	+	+	+
7.	Sõiduki parkimine* ja parkimiskohalt lahkumine	+	+	+	+	+
8.	Haagise külge- ja lahtihaakimine	BE, B autorong kuni 4250 kg	-	-	C1E, D1E	CE, DE

Märkus: * *Kontrollitakse sõidueksami teises järgus.*

2.3. B-kategooria ja vastava alamkategooria sõidueksami ülesanne koosneb kolmest tabelis 2 toodud harjutusest. Harjutus „Sõiduki parkimine ja parkimiskohalt lahkumine“ on kohustuslik. Ülejäänud kaks harjutust valib eksamineerija tabelis 2 toodud B-kategooria harjutuste hulgast, kusjuures üks kolmest harjutustest peab olema sooritatud tagasikäigul. BE-kategooria autorongi ja kuni 4250 kg täismassiga B-kategooria autorongi sõidueksami ülesanne koosneb kahest tabelis 2 toodud harjutusest. Harjutused valib eksamineerija, kusjuures kohustuslik harjutus on „Tagurdamine pöördega vasakule või paremale“. B-kategooria ja vastava alamkategooria auto ja BE-kategooria ning B-kategooria autorongi sõidueksami ülesanded viiakse läbi vähese liiklustihedusega teedel. BE-kategooria autorongi ja kuni 4250 kg täismassiga B-kategooria autorongi sõidueksami käigus kontrollitakse ka

eksamineeritav praktilisi oskusi autorongi koostamisel ja lahutamisel. Harjutuse sooritamisel peab veduk olema pargitud haagise kõrvale.

2.4. C-, D-kategooria ja D1-, C1-alamkategooria auto sõidueksami ülesanne koosneb kahest tabelis 2 toodud harjutusest. Harjutused valib eksamineerija, kusjuures harjutus „Tagurdamine boksi pöördega“ on kohustuslik.

2.5. CE-, DE-, C1E- ja D1E-kategooria autorongi sõidueksami ülesanne koosneb kahest tabelis 2 toodud harjutusest. Harjutused valib eksamineerija, kusjuures harjutus „Tagurdamine boksi pöördega“ on kohustuslik.

2.6. CE-, C1E-, DE-, D1E-kategooria autorongi sõidueksami käigus kontrollitakse ka eksamineeritava praktilisi oskusi autorongi koostamisel ja lahutamisel. Harjutuse sooritamisel peab veduk olema pargitud haagise kõrvale.

2.7. Harjutuste skeemid peavad vastama käesoleva lisa punktis 4 toodud nõuetele.

2.8. Vea ilmnemisel on lubatud sõiduharjutuse üks korduskatse. Korduskatse ebaõnnestumisel loetakse sõidueksam mittesooritatuks. Sõidueksam loetakse mittesooritatuks ka juhul, kui eksamineeritav oma ebapiisava ettevalmistuse tõttu ei oska või ei ole võimeline harjutust sooritama või viivitab põhjendamatult kaua harjutuse sooritamisega.

2.9. Eksam loetakse mittesooritatuks, kui eksamineeritav tekitab mis tahes harjutuse sooritamise käigus liiklusohutliku olukorra, ohustab inimest või sõidukit või sõidab kujundit tähistavasse piirdesse.

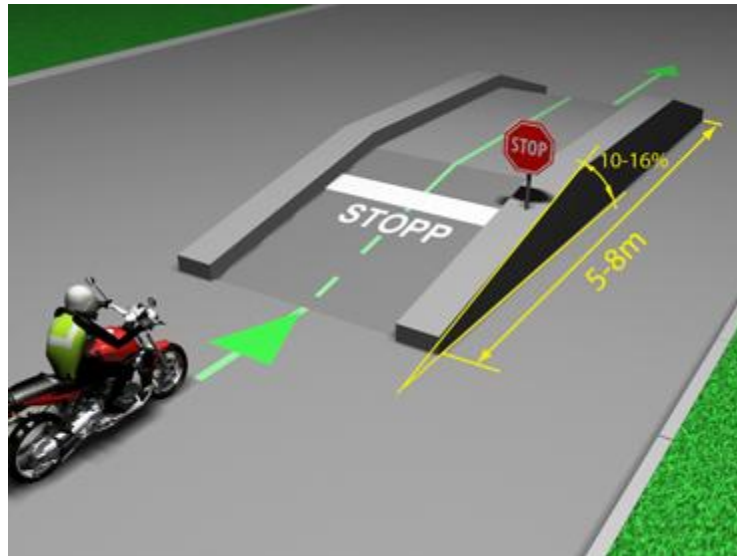
2.10. Juhul kui sõidueksami esimese järgu ülesanded (erimanöövrid) toimuvad sõidueksami teises järgus, siis harjutuse hindamisel lähtub eksamineerija määruse lisas 3 ja 4 toodust (sõidueksami hindamine). Harjutuste sooritamise sisu ja põhimõtted peavad vastama määruse lisas 3 toodud harjutuste sisule. Vea ilmnemisel on lubatud sõiduharjutuse üks korduskatse. Korduskatse ebaõnnestumisel loetakse sõidueksam mittesooritatuks. Sõidueksam loetakse mittesooritatuks ka juhul, kui eksamineeritav ebapiisava ettevalmistuse tõttu ei oska või ei ole võimeline harjutust sooritama või viivitab põhjendamatult kaua harjutuse sooritamisega.

3. Mopeedi- ja mootorrattajuhi sõidueksami esimese järgu harjutuste skeemid, selgitus ja hindamine

Esimese järgu harjutused sooritatakse püsi- ehk kõvakattega platsil. Kõik harjutused tuleb sooritada mopeedil või mootorrattal istudes.

3.1. Sõidu alustamine tõusul

Joonis 1

Kaldpinna võib asendada teelõiguga, mille tõus on samaväärne.

3.1.1. Harjutuse sisu

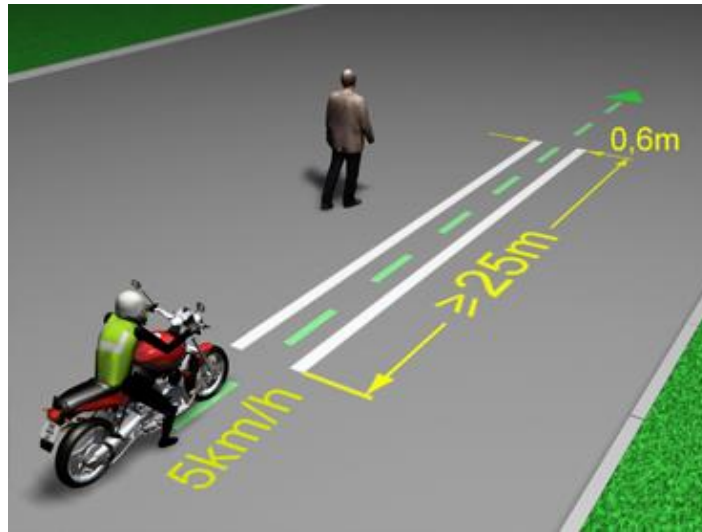
Sõidu alustamist tõusul tuleb alustada 1. käiguga, tõusul etteantud kohas. Mootorratas või mopeedi võib harjutuse sooritamisel paigal hoida jalg- või käsipiduriga. Sõidu alustamisel ei tohi mootorratas või mopeed tõusul oluliselt (üle 30 cm) tagasi vajuda.

3.1.2. Hindamisel arvestatavad vead:

- 1) oluline tagasiveeremine;
- 2) ebaõige käigu kasutamine sõidu alustamisel;
- 3) esiratta ülestõstmine;
- 4) jalad pole pärast sõidu stabiliseerumist nõuetekohaselt jalatugedele asetatud (ainult mootorratta puhul)

3.2. Otse sõitmine sammukiirusel

Joonis 2

3.2.1. Harjutuse sisu

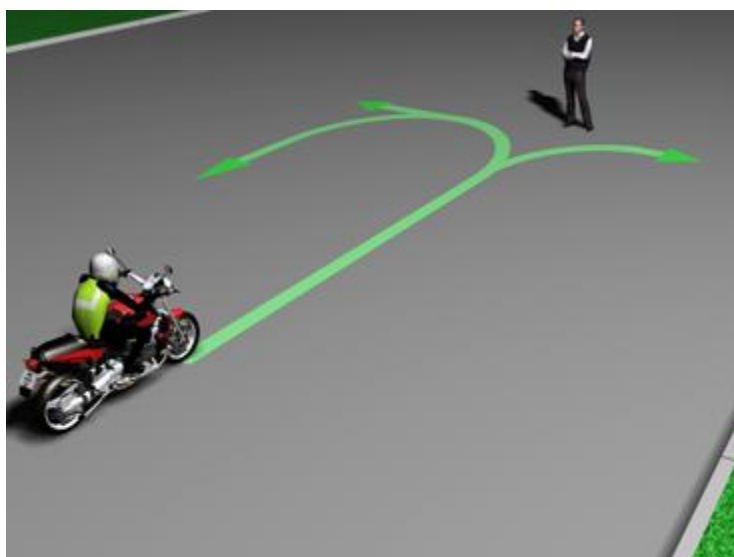
Sõita tuleb sammkiirusega (ca 5 km/h) vähemalt 25 meetrit. Sõidu ajal tuleb mopeedi või mootorrattajuhil tasakaalu säilitada ning mitte kalduda silmnähtavalt (üle 0,3m paremale või vasakule) kõrvale ette antud sõidusuunast.

3.2.2. Hindamisel arvestatavad vead:

- 1) ebaõige käigu kasutamine sõidu alustamisel;
- 2) silmnähtav sammkiiruse ületamine;
- 3) silmnähtav kõrvelekalduumine otsesuunast paremale või vasakule (esimesel 5 meetril ei arvestata).
- 4) jala maha toetamine.

3.3. Pöörde sooritamine sammukiirusel

Joonis 3

3.3.1. Harjutuse sisu

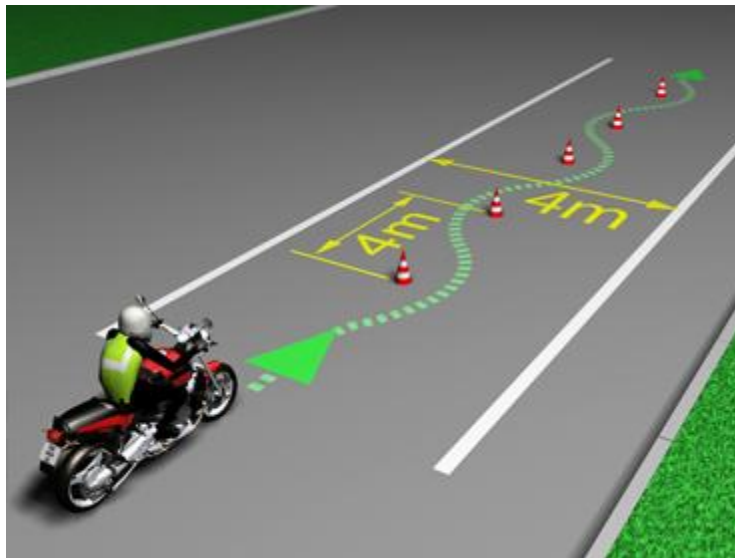
Sõita tuleb kiirusega ca 5–10 km/h ja tasakaalu hoides sooritada eksamineerija korraldusel kas vasakpööre, parempööre ja tagasipööre.

3.3.2. Hindamisel arvestatavad vead:

- 1) jala maha toetamine;
- 2) harjutuse sooritamiseks etteantud alast välja sõitmine;
- 3) vale käigu kasutamine.

3.4. Slaalomi sõitmine

Joonis 4

3.4.1. Harjutuse sisu

Läbida tuleb slaalomirada, hoides tasakaalu nii juhtimise kui ka mootorratta kallutamisega (vähemalt viis joonisel 5 toodud vahedega paigutatud koonust või piiret).

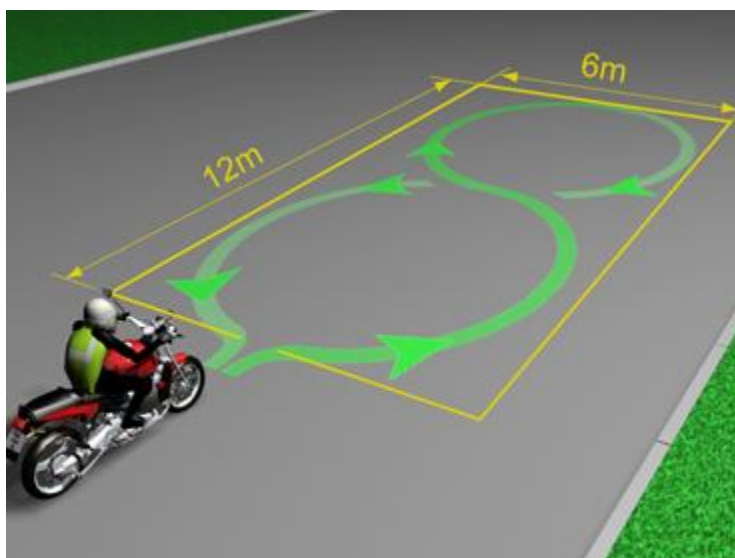
Mopeedijuhil tuleb läbida slaalomirada kiirusel ligikaudu 5-10 km/h.

3.4.2. Hindamisel arvestatavad vead:

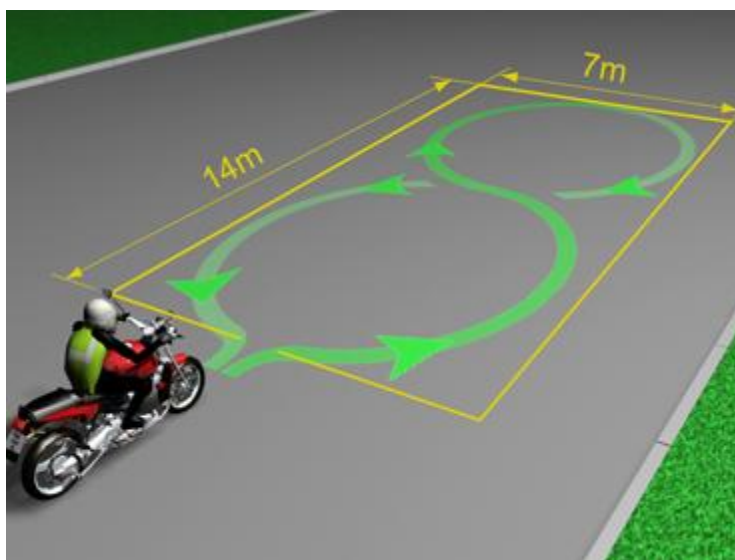
- 1) koonuse või piirde vahelejätmine;
- 2) jala maha toetamine;
- 3) raja piiridest väljasõitmine;
- 4) ebaõige käigu kasutamine.

3.5. Kaheksa sõitmine

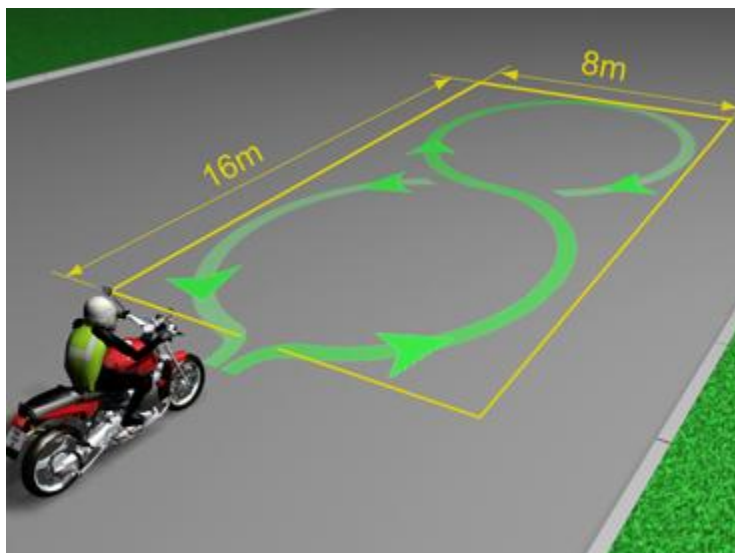
Joonis 5

A1, moped

A kuni 25 kW, A2

A

3.5.1. Harjutuse sisu

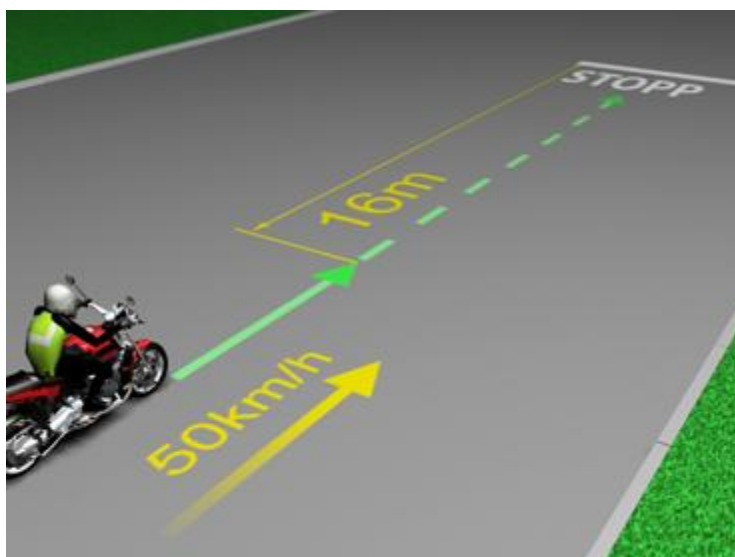
Sõita tuleb nii, et säiliks tasakaal. Harjutus tuleb läbida kaks korda.

3.5.2. Hindamisel arvestatavad vead:

- 1) ettenähtud piiridest väljasõitmine;
- 2) jala maha toetamine;
- 3) ebaõige käigu kasutamine.

3.6. Pidurdamine ja etteantud kohas peatamine

Joonis 6

3.6.1. Harjutuse sisu

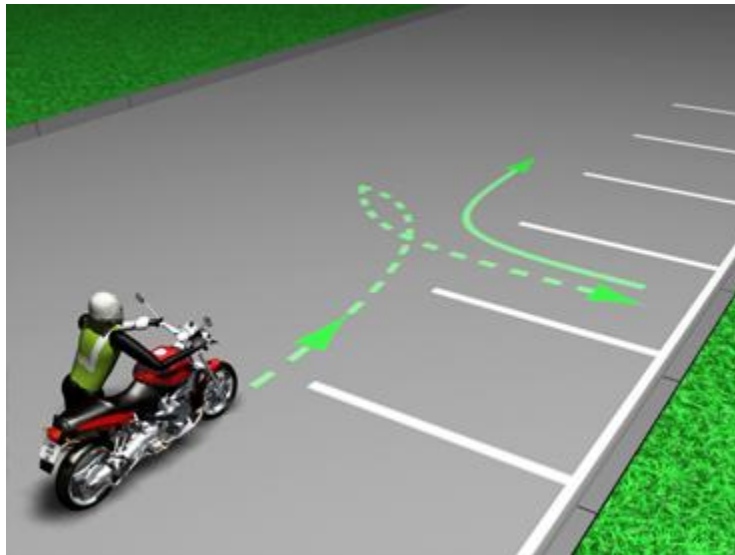
Kiirendada mootorratast kiiruseni vähemalt 50 km/h ja kasutades esi- ja tagaratta pidurit peatada mootorratas etteantud kohas sõidujoonest oluliselt kõrvale kaldumata.

3.6.2. Hindamisel arvestatavad vead:

- 1) mootorratta kiirus enne pidurdamise algust on ettenähtust tunduvalt väiksem;
- 2) märgatav kõrvalekaldumine sõidujoonest (üle 0,3 m paremale või vasakule);
- 3) mootorratta peatumine stoppjoone (stoppjoonemärgi) taga;
- 4) ainult ühe piduri kasutamine;
- 5) pidurdamise alustamine enne ettenähtud kohta.

3.7. Parkimiskohale sõitmine ja parkimiskohalt lahkumine

Joonis 7

3.7.1. Harjutuse sisu

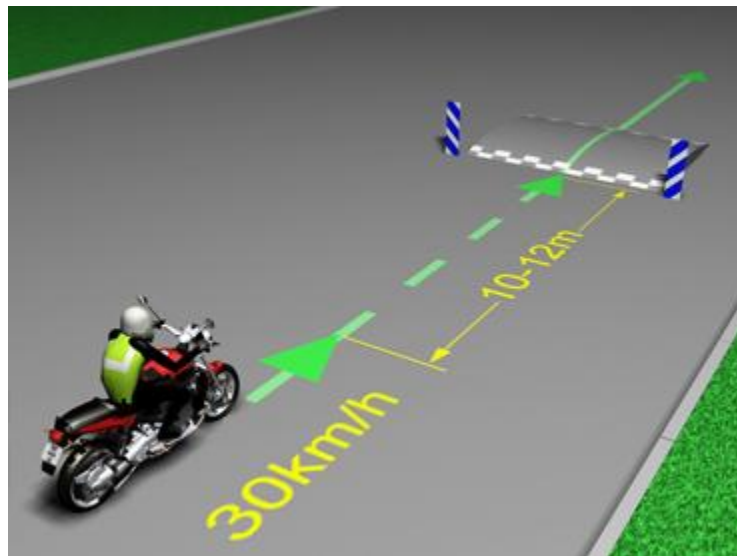
Harjutuse sooritamisel tuleb mootorratast või mopeedi käekõrval lükates paigutada tagurdades parkimiskohale ja asetada tugihargile või külghargile. Seejärel sõiduk käivitada ja parkimiskohalt ära sõita.

3.7.2. Hindamisel arvestatavad vead

- 1) eksamineeritav ei ole suuteline mootorratast või mopeedi käekõrval lükkama ja parkimiskohale manööverdama;
- 2) mootorratas või mopeede ei ole nõuetekohaselt parkimiskohale pargitud;
- 3) eksamineeritav ei ole suuteline mootorratast või mopeedi tugihargile või külghargile asetama.

3.8. Üle risti oleva takistuse sõitmine

Joonis 8

3.8.1. Harjutuse sisu

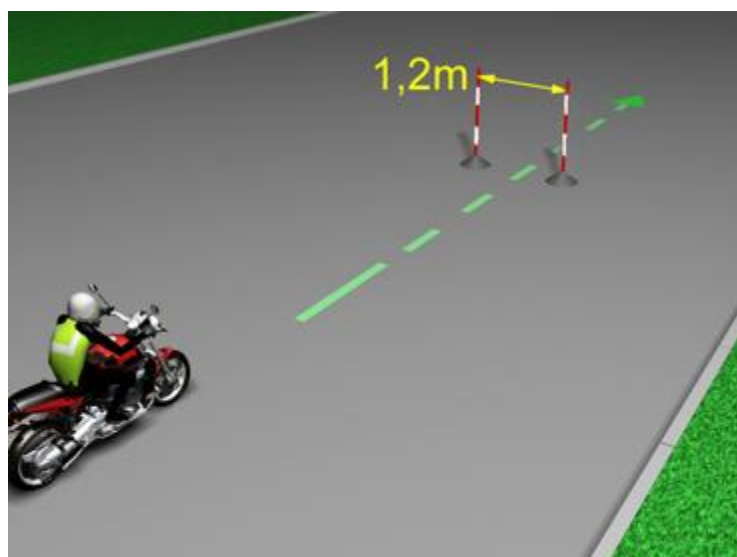
Harjutuse sooritamisel tuleb mootorratast kiirendada kiiruseni vähemalt 30 km/h (mopeedi kuni 20 km/h), enne takistust õigeaegselt pidurdada (pidurdamist alustatakse 10–12 m enne takistust) ja sõita üle takistuse.

3.8.2. Harjutuse sooritamisel arvestatavad vead:

- 1) ebaõige sõidukiirus;
- 2) jala maha toetamine;
- 3) takistuse ületamine diagonaalis.

3.9. Sõitmine läbi kitsa värava

Joonis 9

3.9.1. Harjutuse sisu

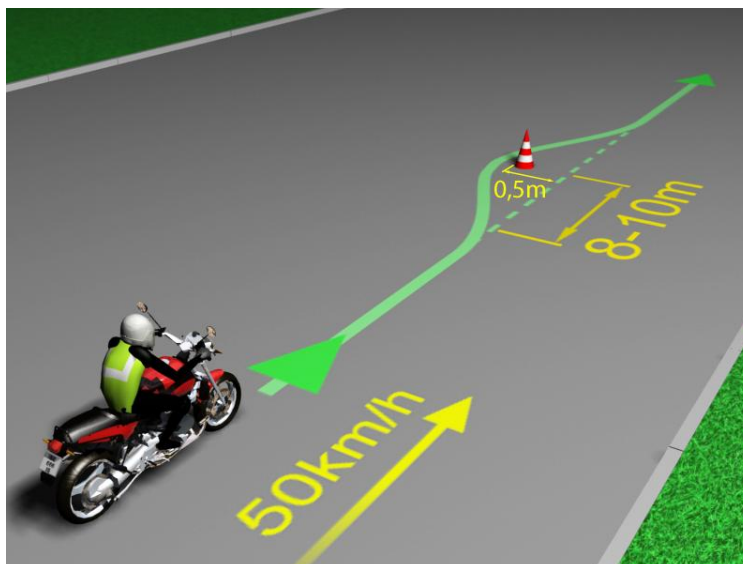
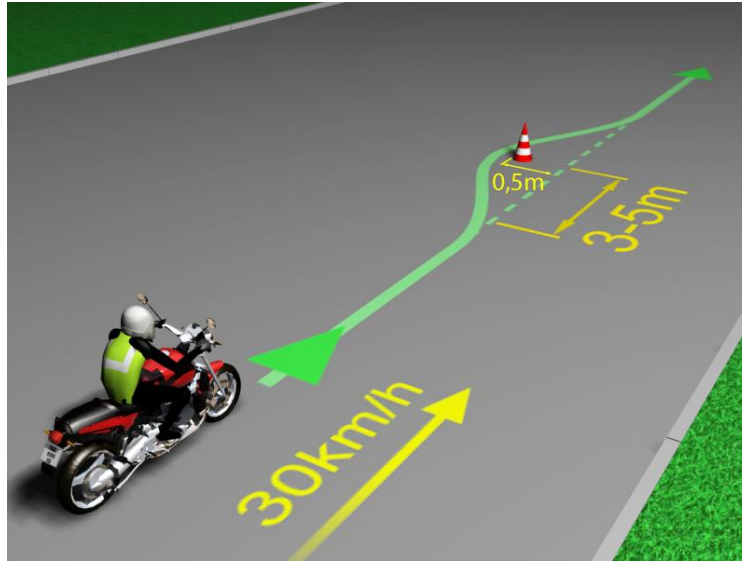
Harjutuse sooritamisel tuleb sõita läbi 1,2 m laiuse värava, säilitades mootorratta või mopeedi juhitavuse ja tasakaalu.

3.9.2. Harjutuse sooritamisel arvestatavad vead:

jala maha toetamine.

3.10. Takistusest ümberpõikamine

Joonis 10

3.10.1. Harjutuse sisu

Harjutuse sooritamiseks tuleb sooritada vähemalt kaks manöövrit. Esimene manööver sooritatakse teise või kolmanda käiguga kiirusel vähemalt 30 km/h ning 3–5 m enne takistust tuleb sellest ümber põigata ja pidurdamata taastada endine sõidujoon. Teine manööver takistusest ümberpõikel sooritatakse kiirusel vähemalt 50 km/h, kusjuures takistusest ümberpõige toimub 8–10 m enne takistust. Pärast ümberpõiget tuleb taastada endine sõidujoon. Takistusest võib ümber põigata eksamineerija valikul vasakult või paremalt.

Manöövri sooritamine võimaldab hinnata eksamineeritava oskust takistusest ohutult ümber põigata (erineval kiirusel).

Mopeedijuhil tuleb sooritada ainult üks manööver kiirusel vähemalt 20 km/h ning 3-5 m enne takistust tuleb sellest ümber põigata. Pärast ümberpõiget tuleb taastada endine sõidujoon.

3.10.2. Harjutuse sooritamisel arvestatavad vead:

- 1) liiga väike kiirus ümberpõikel;
- 2) pidurdamine (aeglustamine) enne ümberpõiget;
- 3) pärast ümberpõiget ei pöörduta koheselt tagasi esialgsele sõidujoonele;
- 4) jala maha toetamine;
- 5) ümberpõike alustamine enne ettenähtud kohta.

3.11. Mopeedi pidurdamine ja etteantud kohas peatumine

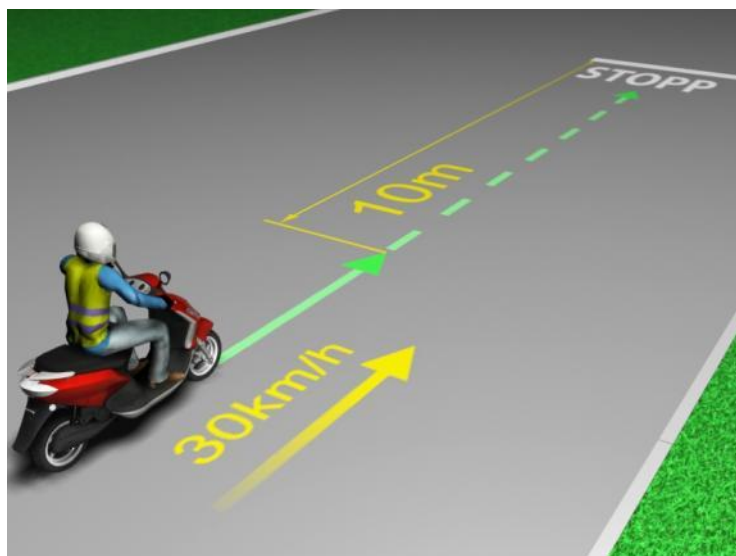
3.11.1 Harjutuse sisu

Kiirendada mopeedi kiiruseni vähemalt 30 km/h ja kasutades esi- ja tagaratta pidurit peatada mopeed stoppjoone ees sõidujoonest oluliselt (üle 0,3 m paremale või vasakule) kõrvale kaldumata. Pidurdamine algab etteantud kohast 10 m enne stoppjoont.

3.11.2. Hindamisel arvestatavad vead:

- 1) mopeedi kiirus enne pidurdamise algust on ettenähtust tunduvalt väiksem;
- 2) märgatav kõrvalekaldumine sõidujoonest (üle 0,3 m paremale või vasakule);
- 3) mopeedi peatumine stoppjoone (stoppjoonemärgi) taga;
- 4) pidurdamise alustamine enne ettenähtud kohta.

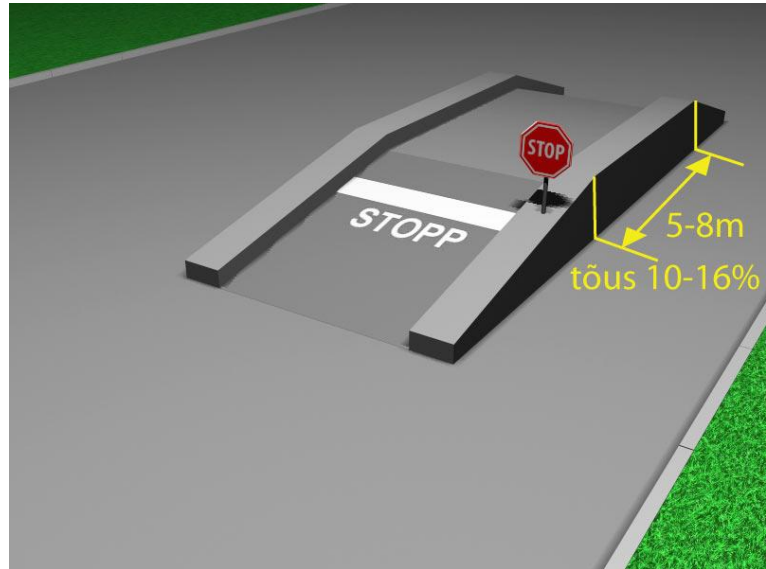
Joonis 11

4. Autojuhi sõidueksami esimese järgu harjutuste skeemid, selgitus ja hindamine

4.1. Sõidu alustamine tõusul

Joonis 12

4.1.1. Harjutuse sisu

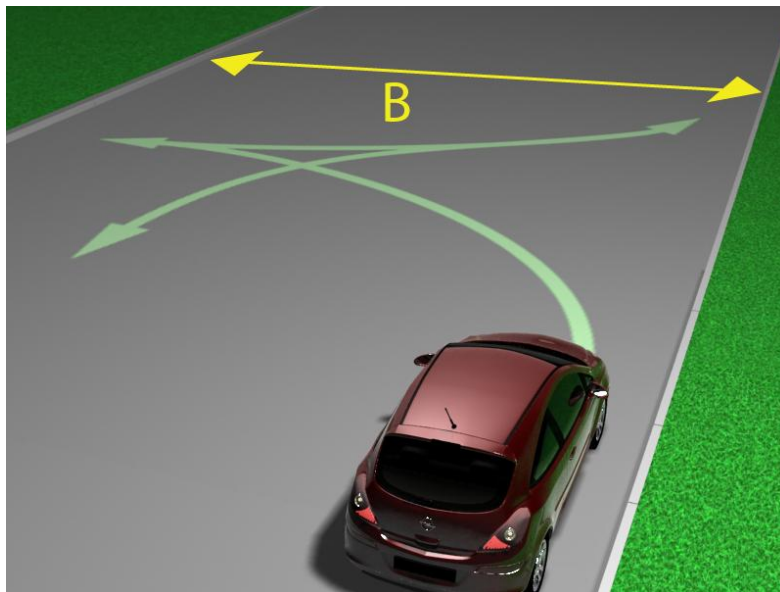
Auto peab olema peatatud kallakul etteantud kohas, seejärel tuleb alustada sõitu tõusul. Sõidu alustamisel ei tohi auto oluliselt (üle 30 cm) tagasi vajuda.

4.1.2. Hindamisel arvestatavad vead:

- 1) oluline tagasiveeremine;
- 2) vale käigu kasutamine sõidu alustamisel;
- 4) mittesujuv (hüppeline) sõidu alustamine.

4.2. Piiratud alal tagasipööramine

Joonis 13

4.2.1. Harjutuse sisu

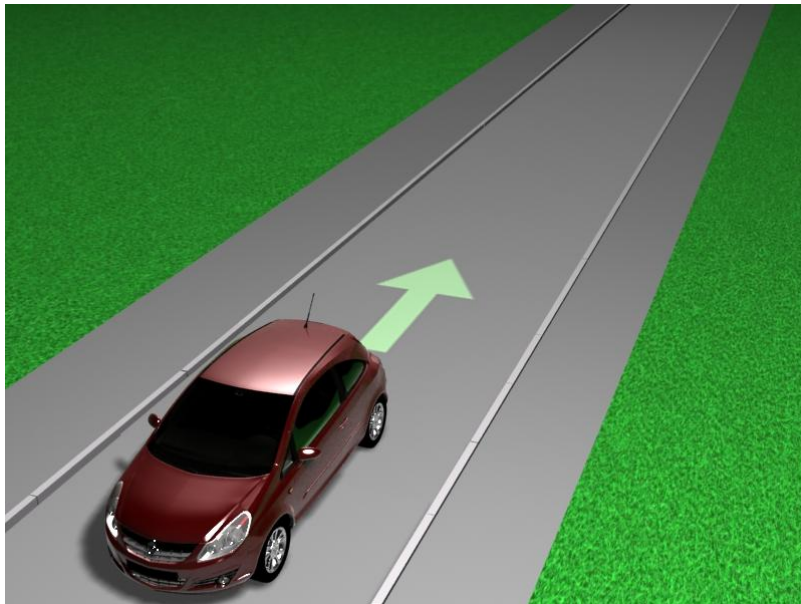
Auto tuleb piiratud alal ühe lisamanöövriga edasi-ja tagasikäiku kasutades tagasi pöörata ning jätkata sõitu esialgsele vastupidises suunas.

4.2.2. Hindamisel arvestatavad vead:

- 1) auto väljub ettenähtud ala piiridest;
- 2) täiendava lisamanöövri sooritamine;
- 3) vale käigu kasutamine sõidu alustamisel;
- 5) mittesujuv (hüppeline) sõitmine.

4.3. Tagurdamine otsesuunas

Joonis 14

4.3.1. Harjutuse sisu

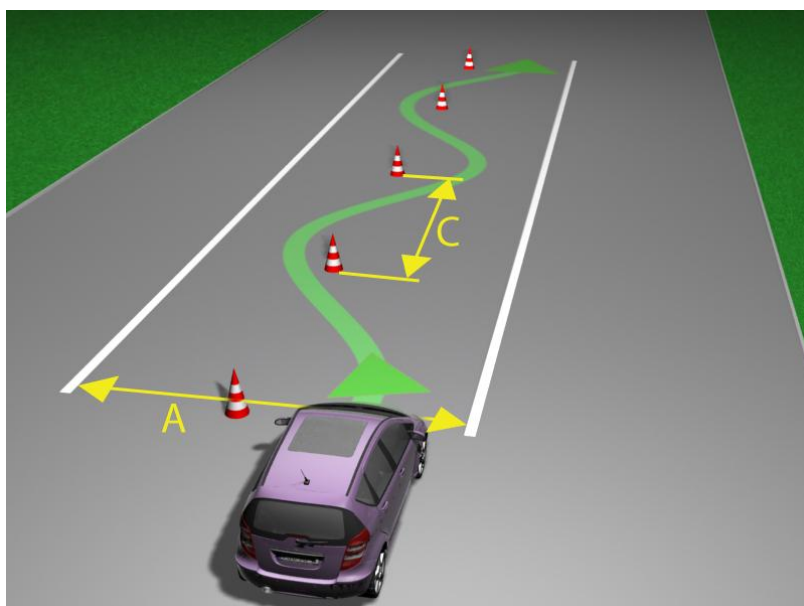
Tagurdada autoga (autorongiga) sirgjooneliselt 10–20 m ja peatuda nii, et sõiduki pikitelg on paralleelne tee äärega.

4.3.2. Hindamisel arvestatavad vead:

- 1) ettenähtud sõidujoonest märgatav kõrvalekaldumine;
- 2) peatumine mitteparalleelselt tee äärega;
- 3) mittesujuv (hüppeline) sõitmine.

4.5. Edaspidi slaalomi sõitmine

Joonis 15

4.5.1. Harjutuse sisu

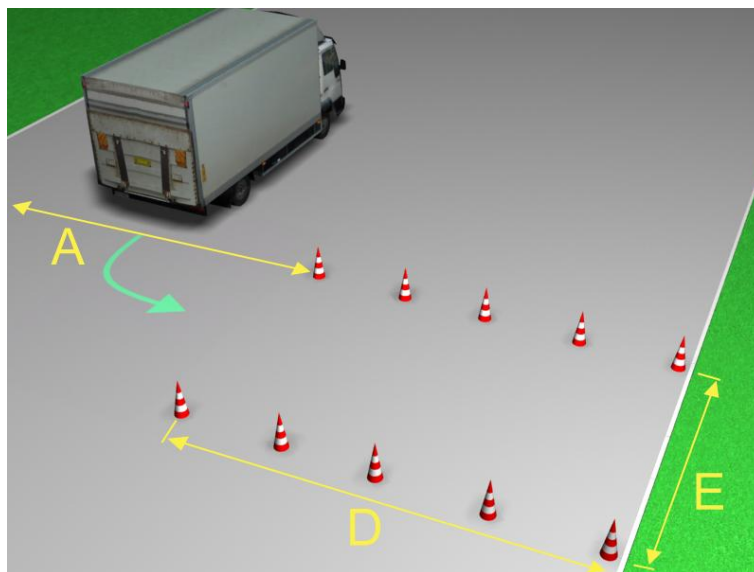
Läbida rada slaalomsõiduga, möödudes järjestikustest kujunditest kord ühelt poolt, kord teiselt poolt.

4.5.2. Hindamisel arvestatavad vead:

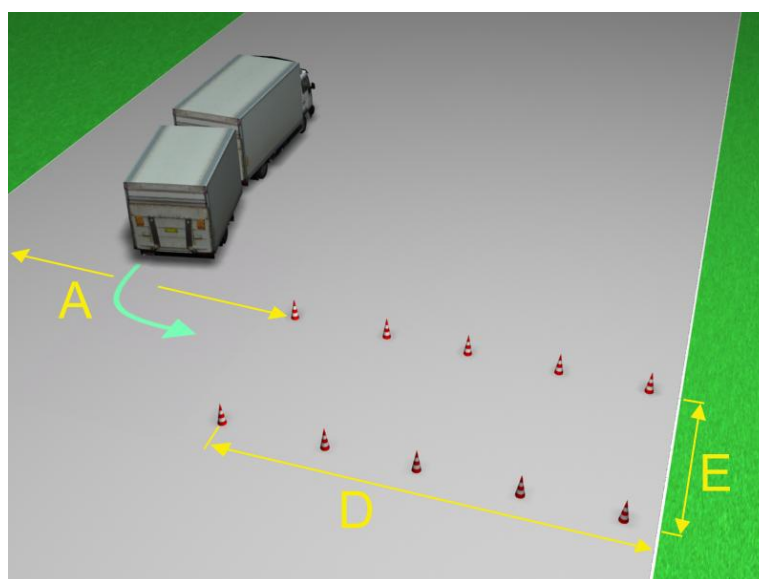
- 1) kujundi vahelejätmine;
- 2) etteantud slaalomiraja piiridest väljasõitmine;
- 3) mittesujuv (hüppeline) sõitmine;

4.7. Tagurdamine boksi pöördega

Joonis 16

Auto

Autorong

4.7.1. Harjutuse sisu

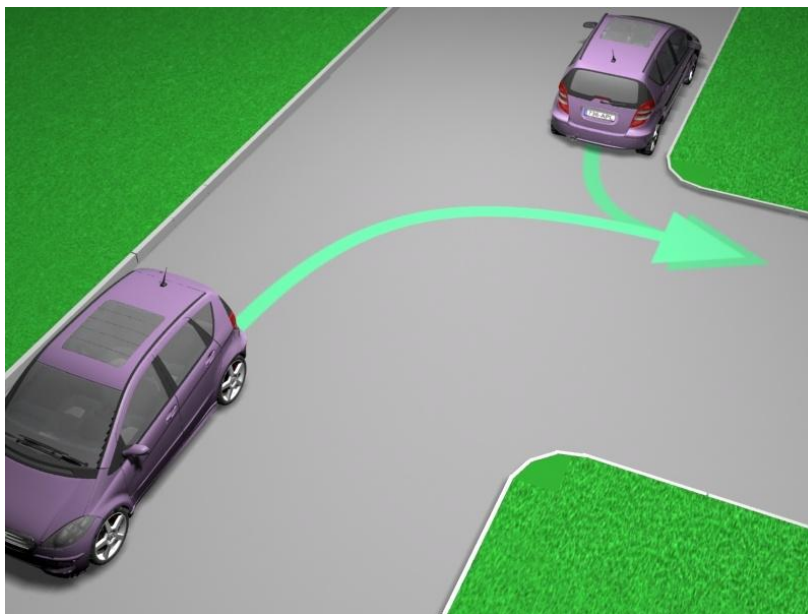
Auto (autorong) tuleb tagurdada boksi 90° pöördega (paremalt või vasakult) ning seejärel boksis peatuda ning seejärel boksisist välja sõita. Boksi sõidu ja sealt väljasõidu suuna määrab eksamineerija.

4.7.2. Hindamisel arvestatavad vead:

- 1) auto mis tahes osa läheb üle boksi tähistava ääre
- 2) mittesujuv (hüppeline) sõitmine;
- 3) lisamanöövri kasutamine (v.a autorong, mille puhul on lubatud ühe lisamanöövri kasutamine sõidutrajektoori korrigeerimiseks kuni autorongi pikkuse ulatuses).
- 4) harjutuse sooritamisel ettenähtud piiridest väljumine.

4.8. Tagurdamine pöördega vasakule või paremale

Joonis 17

4.8.1. Harjutuse sisu

Auto (autorongi) tagurdamine pöördega vasakule või paremale ümber nurga, jäädes samale sõidurajale. Sõidu suuna, sõiduraja piirid ning manöövri sooritamiseks ettenähtud ala määrab eksamineerija.

4.8.2. Hindamisel arvestatavad vead:

- 1) auto väljub sõiduraja või sõiduteed tähistava ala piiridest;
- 2) auto ei paikne manöövri lõppedes õigel sõidurajal või ettenähtud alal;
- 3) lisamanöövri kasutamine
- 4) mittesujuv (hüppeline) sõitmine

4.9. Parkimine

4.9.1. Harjutuse sisu

Auto (autorongi) parkimine ja parkimiskohalt lahkumine. Parkida võib rööpselt sõidutee äärega (näiteks kõnnitee ääres), kaldu või esiotsaga või tagaotsaga risti kaldeta teel, tõusul või langusel. Parkimise koha määrab eksamineerija.

4.9.2. Hindamisel arvestatavad vead:

- 1) auto parkimine parkimiskohta tähistava teekatte märgistusel;
- 2) auto parkimine sõiduteed tähistavale äärelle;
- 3) auto vale parkimine (näiteks teise auto blokeerimine, auto ust ei ole võimalik avada jne);
- 4) auto pikitelg ei ole paralleelne sõidutee äärega (sõidutee ääres parkimisel);
- 5) auto parkimine kaugemale kui 0,2 m sõiduteed tähistavast äärest;
- 6) vastu äärekivi sõitmine.

5. Autojuhi sõidueksami esimese järgu harjutuste sooritamisel kasutatavate kujunditemõõdud

Tabel 3

Mõõtme tähis	Sõiduauto	Veoauto ja buss	Autorong
A	7 m	7 m ¹	autorongi pikkus
B	2 auto pikkust	2 auto pikkust	2 autorongi pikkust
C	2 auto pikkust	1,5 auto pikkust	2 × äärmiste telgede vaheline kaugus
D	auto pikkus + 1 m	auto pikkus + 1 m	1 autorongi pikkus + 1 m
E	auto laius + 0,7 m	auto laius + 1 m	auto laius + 1 m
G	1,5 auto laiust	1,5 auto laiust	1,5 auto laiust
H	1,5 auto pikkust	1,5 auto pikkust	1,5 autorongi pikkust
I	auto laius + 1 m	auto laius + 1 m	auto laius + 1,5 m

¹ Kui auto või buss on üle 7 m pikk, siis A = auto või bussi pikkusega + 1m

6. Auto, mootorratta ja mopeedi ohutuse kontroll

Sõidueksami sooritamise eelduseks on eksamineeritava oskus viia iseseisvalt läbi eksamisõiduki ohutuse kontroll liiklusohutuse printsiipidest lähtudes. Enne sõidueksami algust peab eksamineeritav näitama, et ta suudab valmistuda ohutuks sõiduks ning et ta oskab kontrollida ja hinnata sõiduki tulede, rataste ja nende rehvide, pidurite, turvavarustuse või turvaseadmete, tuuleklaasi ja selle puhastussüsteemide, auto kütte- ja ventilatsiooniseadmete, tahavaatepeeglite ning isteasendi vastavust nõuetele.